

sevk ve idare edilmektedir. Edebi eser içerisinde yer alan gerilimler ve çelişkiler sorun çözme stratejisi olarak görülür. Felsefi olarak çözüm getirmek tek yönlü bir yaklaşımdır; Nussbaum'a göre hiçbir şey edebiyatta olduğu gibi çok yönlü, daha açık ve ayrıntılı değildir.

Bu bağlamda asıl sorulması gereken sorulardan bir tanesi: Acaba Felsefeciler soyut düşünce veya prensipleri somut olay örnekleriyle açıklamazlar mı? Bu sorunun cevabı "evet" olacaktır. Dorothea Frede edebiyatın felsefi düşünceyi tamamladığını söylemiştir. Ona göre bir edebi eser felsefenin yerini tutmaz, fakat etkili bir şekilde tamamlar. Çünkü edebiyat genel ve temel ölçüleri model olarak kullanır (Dorothea 1997: 1-19).

Aslında felsefi soyut düşünce ile edebi somut sergileme veya anlatma arasında bir çelişki yoktur, özellikle didaktik ve öğrenme (felsefesi) açısından birbirini tamamlarlar. O da bir şekilde bilgi vererek felsefi işlevi yerine getirir.

Ayrıca edebiyat ile felsefe ilişkisine edebiyat felsefesi (edebiyat teorisi) açısından da bakmak gerekir. 20. yüzyılda modern edebiyat biliminin gelişmesiyle disiplinler arası çalışmalar önem kazanmıştır. Modern psikoloji ve felsefenin etkileri edebiyatta görülmeye başladı. Modern romanda montaj tekniği kullanılmaya başlandı; eserin her hangi bir yerinde Kant'ın aydınlanma felsefesini, Kiekegard'ın var oluşçu, Schopenhauer'in pesimist felsefesini veya Nietzsche'nin nihilist felsefesini görmek mümkündür. Modern felsefenin görecelik ilkesine dayanan bilinçakımı tekniği edebiyat içerisinde yer aldı. İnsanın gerçek hayatta olduğu gibi, her an aklından geçen düşünceler ve akıl yürütmeler çağırışım esasına dayalı geçişlerle zaman ve mekân kategorilerine bakmaksızın esere yansıdı (Bkz. Aytaç 1990: 55).

Özellikle 50'li yıllardan sonra ortaya çıkan *postmodern* eğilimler eklektik bir yapı meydana getirmiştir. Bu anlayışa göre metinler arası ilişki önemlidir (Bkz. Yücel 1995: 72). Bir metin diğer unsur ve metinlerle bağlantı kurmadığı müddetçe metin değildir (Bkz. Lottman 1972: 118-121).

Göstergebilim göstergeleri gösteren ve gösterilen diye sınıflanmış ve her gösterenin sosyal yükünü araştırmıştır (Bkz. Volo_inov 1975: 85). Böylece edebi iletişimin içinde düşünce içeriğinin araştırılması gereği ortaya çıkmış ve sosyal göstergelerin felsefi anlamı önem kazanmaya başlamıştır.

Edebi eser içinde yer alan felsefi göstergeler kendi içerisinde çok katmanlı göstergelerdir. Bu göstergeleri iletişime döndürebilmek için toplumsallığı kucaklayan düşünceler çeşitli imajlarla donatılmış, kültürel mecazlarla zenginleştirilmiştir: yani felsefi göstergeleri sosyal yükünden sıyırmak mümkün değildir; onlar bireysel, toplumsal ve evrensel düzeyde düşünsel veya sosyal değer taşırlar.

Alımlama estetiğine göre her eserde alıcının çözümlemesi gereken bir niyet saklıdır. Bu örtük yapı ideoloji kavramının bir kısmını oluşturmaktadır (Eagleton 1990: 39). Böylece eserde saklı zihniyet veya zihniyetler ortaya çıkarılacaktır (Bkz. Karakaya 1999: 32). Burada kastedilen hissetme, değerlendirme, algılama ve inanç biçimleridir (Bkz. Karakaya 1997: 83 - 121).

Edebiyat tarihi içerisinde çeşitli dönemlerde devrin felsefesini anlatan edebi eserler yazılmıştır. Bunun yanında güdümlü edebiyat veya kitle edebiyatı kapsamı için-